

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

Model of enhancing community operations comprehension for Community Core

at Ban Khamin Subdistrict Health Promotion Hospital, Subdistrict Pha Sueay Somdet
District, Kalasin Province.

(Received: December 13,2024 ; Revised: December 20,2024 ; Accepted: December 22,2024)

เลิศสุวรรณ สีอ่อนดี¹
Lerdsuwan Seeondee¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ และศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระยะเวลาในการศึกษาระหว่าง เดือน กันยายน 2567 ถึง เดือนธันวาคม 2567 รวม 4 เดือน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์เนื้อหา โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Dependent t – test

ผลการศึกษา ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนการดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง หลังการ ดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน พบว่า มีความ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ หลังความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการ ดำเนินการ

คำสำคัญ: ความเข้าใจ ชุมชนน่ายู่ แกนนำชุมชน

Abstract

This study was action research. The objectives are to study the understanding of the operation of a livable community of community leaders, Ban Khamin Subdistrict Health Promoting Hospital, Pha Sawoei Subdistrict, Somdet District, Kalasin Province, and to study the model for enhancing the understanding of the operation of a livable community of community leaders, Ban Khamin Subdistrict Health Promoting Hospital, Pha Sawoei Subdistrict, Somdet District, Kalasin Province. The study period is between September 2024 and December 2024, a total of 4 months. Data were collected from questionnaires and medical records. Data were analyzed using content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and Dependent t-test.

Results of the study: comprehension of the implementation of a livable community by community leaders of Ban Khamin Subdistrict Health Promoting Hospital, Pha Suea Subdistrict, Somdet District, Kalasin Province before the implementation, overall and in each aspect, were at a moderate level. After the implementation, overall and in each aspect, were at the highest level. comprehension of the implementation of a livable community by community leaders of Ban Khamin Subdistrict Health Promoting Hospital, Pha Suea Subdistrict, Somdet District, Kalasin Province before and after the implementation was found to be significantly

¹ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

different at a statistical level of 0.05. After the comprehension of the implementation of a livable community by community leaders of Ban Khamin Subdistrict Health Promoting Hospital, Pha Suea Subdistrict, Somdet District, Kalasin Province, the average score was higher than before the implementation.

Keywords: comprehension, livable community, community leaders

บทนำ

สถานการณ์สุขภาพในชุมชนปัจจุบันมีความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประชาชนเสียชีวิตและเกิดภาระค่าใช้จ่ายสูงในระบบสุขภาพ การเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจากพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพที่ไม่ดี เช่น การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม และการขาดการออกกำลังกาย นอกจากนี้ สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ยังทำให้ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงต่อการติดเชื้อและการเสียชีวิต ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากทั้งครอบครัวและชุมชน ในบางพื้นที่ มีความพยายามในการพัฒนาแกนนำสุขภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและผู้ป่วยเรื้อรัง รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหา ยังคงอยู่ เช่น การขาดความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพียง รวมถึงอุปสรรคที่จำเป็นในการดูแลแกนนำชุมชน^{1,2}

หมู่บ้านน่าอยู่ (ตำบลจัดการสุขภาพ) เป็นแนวทางที่มุ่งหวังให้หมู่บ้านมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การสร้างเครือข่ายสนับสนุน และการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดีในทุกกลุ่มวัย จะช่วยให้หมู่บ้านสามารถจัดการสุขภาพตนเองได้อย่างยั่งยืน การดำเนินงานนี้จะมี การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยภาคีรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อร่วมกันออกแบบคุณภาพชีวิตของตำบล ค้นหาปัญหาสุขภาพ กำหนดอนาคต และดำเนินกิจกรรมพัฒนา

สุขภาพ รวมถึงนวัตกรรมต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ และจิตสำนึกสาธารณะ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนสามารถจัดการสุขภาพตนเองได้³

แกนนำชุมชนหมายถึงบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนในพื้นที่ และมีความสามารถในการชักนำความคิดเห็นและการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คุณสมบัติของแกนนำชุมชนประกอบด้วยความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่ชุมชนเผชิญหน้า ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ แกนนำควรมีคุณสมบัติในการเป็นผู้นำที่ดี เช่น ความสามารถในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในชุมชน อีกทั้งยังต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ โดยแกนนำมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านการสร้างความรู้ความตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรค และการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดี นอกจากนี้ แกนนำยังต้องวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพในชุมชน เพื่อค้นหาแนวทางแก้ไขและจัดทำแผนงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน รวมถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อสร้างเครือข่ายสนับสนุนที่เข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ โดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การอบรมและกิจกรรมทางสังคม เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว สุดท้าย แกนนำยังมีหน้าที่ติดตามและประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน โดยรวมแล้ว บทบาท

ของแกนนำชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงการหมู่บ้านน่าอยู่ ทำให้ประชาชนสามารถจัดการสุขภาพตนเองได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่าอยู่ของแกนนำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เนื่องจากแกนนำเป็นผู้เชื่อมโยงความต้องการของประชาชนกับหน่วยงานต่าง ๆ การสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงานและเป้าหมายของโครงการจะช่วยให้แกนนำสามารถนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการป้องกันโรคแก่ประชาชนจะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ซึ่งสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างความเข้าใจนี้ยังรวมถึงการสนับสนุนให้แกนนำมีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจและประเมินผลเพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้ตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่แท้จริงในชุมชน การสร้างเครือข่ายระหว่างแกนนำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยรวมแล้ว การเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่าอยู่ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับประชาชน¹

ตำบลผาเสวย ตั้งอยู่ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ สถานการณ์สุขภาพในพื้นที่ พบว่าชุมชนมักเผชิญกับปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรัง โดยเฉพาะผู้ที่ติดเตียง ซึ่งต้องการการดูแลที่เหมาะสมจากทั้งครอบครัวและชุมชน แต่กลับพบว่า การดูแลในบางกรณีไม่เพียงพอและมีความท้าทายในการจัดการสุขภาพที่ดี นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการดูแลสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นการขาด

ความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยติดเตียง รวมถึงการขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดูแลสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุและผู้ป่วยเรื้อรังได้รับการดูแลที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขและชุมชนในการส่งต่อข้อมูลและการสนับสนุนด้านสุขภาพก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่าอยู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนมีสุขภาพที่ดีและสามารถจัดการกับปัญหาสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่าอยู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่าอยู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่าอยู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการวิจัย

การศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่าอยู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีระยะเวลา

ในการศึกษาระหว่าง เดือน กันยายน 2567 ถึง เดือนธันวาคม 2567 รวม 4 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ แกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน หมู่บ้านละ 10 คน จำนวน 5 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในจัดกิจกรรม ได้แก่ รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในของรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย การจัดทำแผนด้านสุขภาพ การจัดการงบประมาณ การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ และการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นแบบ Rating scale 5 ระดับ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน อยู่ระดับมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

มาก หมายถึง ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน อยู่ระดับมาก เท่ากับ 4 คะแนน

ปานกลาง หมายถึง ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน อยู่ระดับปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

น้อย หมายถึง ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน อยู่ระดับน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

น้อยที่สุด หมายถึง ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน อยู่ระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

มีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน ดังนี้⁴ (Best, 1991)

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.21 – 5.00	มีความเข้าใจมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีความเข้าใจมาก
2.61 – 3.40	มีความเข้าใจปานกลาง
1.81 – 2.60	มีความเข้าใจน้อย
1.00 – 1.80	มีความเข้าใจที่น้อย

การตรวจคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบเพื่อทดสอบความตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบและแก้ไข 3 ท่าน (IOC) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จและแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองคุณภาพของเครื่องมือ (Try Out) โดยการนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในการทำแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach method) มีค่าเท่ากับ .841

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. กำหนดกิจกรรมรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3. การดำเนินการรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. สรุปผลการดำเนินงานรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ กิจกรรมของรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังดำเนินการ สถิติอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Dependent t – test ในการเปรียบเทียบความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังดำเนินการ

จริยธรรมงานวิจัย

การศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับการรับรองจริยธรรมงานวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมงานวิจัยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัย

1. ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนการดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง หลังการดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีการสรุปแนวคิดองค์ความรู้จาก คู่มือ อสม. นักจัดการสุขภาพชุมชน และคู่มือการดูแลสุขภาพตามหลัก 3อ.2ส. สำหรับแกนนำสุขภาพ สามารถสรุปกิจกรรมในการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกำหนดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 วัน จำนวน 6 สัปดาห์ โดยมีหัวข้อการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสำรวจและประเมินสถานการณ์ชุมชน การสร้างเวทีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน / ชุมชน การจัดทำแผนด้านสุขภาพ การระดมทุนด้านงบประมาณ การจัดกิจกรรมสุขภาพในชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

3. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน (Dependent t - test)

ตัวแปร	ก่อน		หลัง		df	t	p-value	95%CI	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.				lower	upper
การจัดทำแผนด้านสุขภาพ	3.00	0.34	4.64	0.30	49	-23.917	.000	-1.77780	-1.50220
การจัดกรงบประมาณ	2.92	0.24	4.67	0.28	49	-32.140	.000	-1.86296	-1.64371
การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ	2.99	0.40	4.63	0.32	49	-21.584	.000	-1.79269	-1.48731
การประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม	2.94	0.25	4.66	0.26	49	-32.193	.000	-1.82737	-1.61263
รวม	2.96	0.26	4.65	0.27	49	-29.449	.000	-1.80354	-1.57312

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ หลังความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการดำเนินการ

สรุปอภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนการดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกันกับการศึกษาของกาญจนา ปัญญาธร และคณะ (2567)¹ ได้ศึกษาการพัฒนาแกนนำสุขภาพครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุป่วยเรื้อรังติดเตียง พบว่าก่อนดำเนินการสถานการณ์ผู้ป่วยติดเตียงมีข้อติดร้อยละ 23.33 ผลกดทับร้อยละ 13.33 การดูแลของครอบครัว ผู้ดูแลขาดความรู้ ขาดทักษะการดูแลและขาดอุปกรณ์จำเป็น ขาดคนช่วยเหลือและการจัดสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม การดูแลของชุมชนโดยบริบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้านและผู้นำชุมชนกิจกรรมมีความทับซ้อนกัน ครอบครัวหวังพึ่งชุมชนไม่พึ่งตนเองแกนนำสุขภาพครอบครัวมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 20.00 S.D. = 0.71) ดังนั้นจึงได้ดำเนินการจัดทำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีการสรุปแนวคิดองค์ความรู้จาก คู่มือ อสม. นักจัดการสุขภาพชุมชน และคู่มือการดูแลสุขภาพตามหลัก 3อ.2ส. สำหรับแกนนำสุขภาพ สามารถสรุปกิจกรรมในการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกำหนดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 วัน จำนวน 6 สัปดาห์ โดยมีหัวข้อการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสำรวจและประเมินสถานการณ์ชุมชน การสร้างเวทีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน / ชุมชน การจัดทำแผนด้านสุขภาพ การระดมทุนด้านงบประมาณ การจัดกิจกรรมสุขภาพในชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ตามแนวทางการดำเนินงานตำบลจัดการสุขภาพ^{2,5} การมีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาทิพย์ จันทรักษ์ (2560)⁷ ซึ่งพบว่าการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพต้องทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจ มีการรับรู้ที่

ถูกต้อง มีเป้าหมายในการพัฒนาชัดเจน ทำให้เกิดแรงจูงใจและส่งผลต่อการพัฒนา ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา ตำบลจัดการสุขภาพในระดับที่สูงขึ้นและประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังการดำเนินการ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และการเปรียบเทียบความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่หลังความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขมิ้น ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการดำเนินการ สอดคล้องกันกับการศึกษาของ กาญจนา ปัญญาธร และคณะ (2567)¹ ได้ศึกษาการพัฒนาแกนนำสุขภาพครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุป่วยเรื้อรังติดเตียง ผลการวิจัย พบว่าผลลัพธ์ของการพัฒนา แกนนำสุขภาพครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เพิ่มขึ้น (ก่อนพัฒนา $\bar{X} = 20.00 \pm 0.71$ หลังพัฒนา $\bar{X} = 26.53 \pm 1.41$) และคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยติดเตียงเพิ่มขึ้น (ก่อนพัฒนา $\bar{X} = 25.67 \pm 0.41$ และหลังพัฒนา $\bar{X} = 32.80 \pm 0.24$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่ดีขึ้น แกนนำสุขภาพชุมชนมีสมรรถนะเพิ่มขึ้นด้านการวิเคราะห์ปัญหา การเขียนโครงการ เกิดข้อตกลงของชุมชนและเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยติดเตียง สอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยาณี ตันตรานนท์ อนนท์ วิสุทธิ์ธนานนท์ เดชาทำดี (2562)⁸ ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดูแลสุขภาพชุมชน ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการดูแลสุขภาพตนเองของชุมชน ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการประเมินเมื่อสิ้นสุดการ

ดำเนินงานพบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยได้พัฒนาศักยภาพในการทำงานเพิ่มขึ้นเช่น ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การเป็นวิทยากรกระบวนการ การเขียนสรุปผลการดำเนินงาน เกิดแผนงานเพื่อพัฒนาการจัดการดูแลสุขภาพตนเองของชุมชนขึ้น ตลอดจนมีการขยายต่อยอดผลการดำเนินงาน เช่น การจัดการปัญหาขยะชุมชน การส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในครัวเรือน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย การพัฒนาการจัดการดูแลสุขภาพตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาหรือความต้องการของชุมชน ดำเนินงานแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การใช้ทุนทางสังคม บูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน รวมทั้งมีการดำเนินงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนจากภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา เพื่อหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาการจัดการดูแลสุขภาพตนเองของชุมชนได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ดำเนินการจัดทำเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน ควรมีการสรุปแนวคิดองค์ความรู้จาก คู่มือ แนวคิด ทฤษฎี โดยกำหนดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 วัน จำนวน 6 สัปดาห์ เพื่อให้เวลาในการเรียนรู้ โดยมีหัวข้อการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสำรวจและประเมินสถานการณ์ชุมชน การสร้างเวทีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน / ชุมชน การจัดทำแผนด้านสุขภาพ การระดมทุนด้านงบประมาณ การจัดกิจกรรมสุขภาพในชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลลัพธ์จากการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนน่ายู่ของแกนนำชุมชน ในระยะยาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. กาญจนา ปัญญาธร ญัฐวรรณ ไชยมีเขียว รวีวรรณ เผ่ากัณหา จุฑารัตน์ เสาวพันธ์.(2567). การพัฒนาแกนนำสุขภาพ ครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุป่วยเรื้อรังติดเตียง. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี. 32(1) 1-12
2. กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2565). แนวทางการดำเนินงาน ปี 2565 ตำบลจัดการคุณภาพชีวิต ตำบลวิถีใหม่ ปลอดภัยจาก โควิด-19. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2565 จาก http://phc.moph.go.th/www_hss/data_center/ifm_mod/nw/manuals_tumbon.pdf
3. (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2557)
4. Best, J.W. (1991). Research in education (8th ed.). New Delhi: V. k. Batra at Peart officer Prees.
5. กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2567). คู่มือการดำเนินงานตำบลจัดการสุขภาพประจำปี 2567. นนทบุรี ; กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
6. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2561). แนวคิด หลักการขององค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ. สำนักงานโครงการขับเคลื่อนกรมอนามัย 4.0 เพื่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน (สขรส.)
7. สุธาทิพย์ จันทักษ์. (2560). การมีส่วนร่วมของแกนนำภาคีเครือข่ายสุขภาพในการขับเคลื่อนงานพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพ. วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. 13(2) 67-74
8. กัลยาณี ตันตรานนท์ อนนท์ วิสุทธิ์ธนานนท์ เดชา ทำดี. (2562). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพชุมชน ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. พยาบาลสาร. 46(4) 49-58